

מבוא - כיצד להשתמש בערכה

כתיבה: חנה שדמי

בימים אלו אנו נערכים להתמודדות עם מצב חירום הכולל איום במלחמה קונוונציונלית ובלתי קונוונציונלית על מדינת ישראל, זאת נוסף על מצב חירום הנמשך זה זמן רב.

המציאות בה אנו חיים ציידה אותנו בידע מתעדכן, במיומנויות מקצועיות ובניסיון מצטבר בהתמודדות עם אירועי לחץ וחירום.

על נושא זה נכתב חומר תאורטי חומר מעשי רב. במהלך השנה נערכו השתלמויות רבות כמו גם סימולציות של התמודדות עם שעת חירום.

ימים יגידו לאילו תרחישים נוספים נצטרך להיערך ועם אילו מצבים נתמודד בפועל, אם בכלל.

אנו יוצאים מתוך הנחה שבמצב של אירוע רב נפגעים יצטרכו הצוותים החינוכיים וצוותי בריאות הנפש לתפקד בתנאים של חוסר ארגון, ולקבל החלטות במצבים של חוסר ודאות.

ערכה זו נכתבה ונערכה כתכנית מגירה לאסון – כמו מלחמה, פעולת חבלה רבת נפגעים, או אסון טבע – המקיף מעגלי אוכלוסייה נרחבים.

ערכה זו מתמקדת בהיבטים הפסיכולוגיים והחינוכיים של ההתערבות לצד נהלים שהוצאו בחוזרי מנכ"ל ובכפוף להוראות פיקוד העורף בשעת חירום. ריכזנו בה חומר יישומי להפעלה הן להתערבויות מערכתיות והן להתערבויות לפרטים ולקבוצות.

הערכה כוללת חמישה חלקים:

חלק א כולל שני פרקים העוסקים בהתארגנות המערכת בעת חירום.

פרק ראשון מציע ידע בסיסי, עקרונות מנחים ודרכי עבודה של הצוותים המסייעים בעת חירום. הפרק מהווה בסיס להכשרת של המסייעים למקרה שיצטרכו לגייס לעבודה מסייעים נוספים לשם התערבויות פסיכולוגיות חינוכיות.

פרק שני מסרטט בקצרה קווים מנחים, נוהלי פעולה, והצעות למסמכי עבודה להתארגנות בית הספר בשעת חירום. הפרק כולל אסופה של מסמכים – כגון דפי תדרוך לצוותי החינוך, להורים, למורים ולתלמידים על המצב, רעיונות למכתבים, טפסים ושאלונים, למקרים שבהם בתי הספר יהיו פתוחים ולמקרים שבהם בתי הספר יהיו סגורים.

חלק ב עוסק בפיתוח החוסן בתנאי חירום של פרטים וקבוצות במערכת, תלמידים ומבוגרים, והוא כולל ארבעה פרקים. כל פרק הוא נדבך נוסף בפיתוח יכולת ההתמודדות עם המצב.

פרק ראשון מתמקד בפיתוח דפוסי התמודדות שונים (דפוס גופני, דפוס שכלי, דפוס רגשי, דפוס הנשען על מערכת אמונות, דפוס חברתי ודפוס המבוסס על דמיון ויצירה). לכל אחד מדפוסים אלה מוצעות פעילויות שונות להפעלה במעגלים שונים.

פרק שני מתמקד בפיתוח המשמעות ועוסק בהיבטים של זהות אישית וערך עצמי, אמונה דתית והשקפת עולם, ערכים, ובניית עתיד המבוסס על תקווה.

פרק שלישי מתמקד בהגברת המעורבות והתמיכה החברתית במעגלי ההשתייכות השונים.

פרק רביעי מתמקד בקשר שבין עיבוד המידע ותיווכו, בהתאם לגיל התלמידים, לפיתוח יכולת ההתמודדות עם המצב.

אינטגרציה בין ארבעת פרקים אלה תאיר את יכולתם של פרטים, של קבוצות ושל המערכות השונות להתמודד עם המצב.

חלק ג עוסק בעיבוד תכנים מיוחדים שיש להם זיקה למצב החירום.

פרק ראשון עוסק בהתמודדות עם פחדים שיתגברו אצל ילדים בעת החירום.

פרק שני עוסק בהתמודדות עם אבל ואובדן.

פרק שלישי עוסק בהתמודדות ילדים עם מצבים של פציעה ואשפוז.

בחלק ד מצורפת ערכת חירום לגיל הרך שנכתבה בשיתוף בין שפ"י לבין החינוך והקדם-יסודי, ותדריך לפסיכולוגים וליועצים להפעלת הערכה

בחלק ה' יוצגו מקורות עזר, וכן גופי סיוע שניתן להיעזר בהם.

בכתיבת ערכה זו נעזרנו בחומרים שנכתבו בידי: פרופ' אביגדור קלינגמן, פרופ' מולי להד, ד"ר עפרה אילון וד"ר חוה אנקור. חומרים אלה צורפו ברשותם של כותבים אלה על מנת לסייע בריכוז החומר בעת חירום.

החומר המרוכז בערכה זו מאפשר למשתמש בו להדפיסו, לשנותו ולהתאימו לאופי האירועים. לכתיבתהר המצב בזמן אמת, החומר המצוי בערכה זו יעודכן באתר האינטרנט.

ברצוני להודות לצוות גף תכניות סיוע ומניעה וכן למדריכים ולרכזים ביחידות השונות של שפ"י, שהתגייסו לחשיבה ולכתיבת הערכה.

אנו מקווים שכל עבודתנו תהיה לשווא ותישאר כתכנית מגירה בלבד.